

«Оонньууну о5ону сайынардыга туттуу»

«Кэскил» дьааһыла-сад

Иитээчитэ:

Федотова Федора Максимовна

Балагачча

Хас кэрдийс кэм аайы о5о сайдар сурун эйгэтэ уларыйан иьэрэ. Ол курдук, психологтар бэлиэтииллэринэн, о5о теруе5уттэн биир сааһыгар диэри улахан киһи бодуруһуута, биириттэн ус сааһыгар диэри араас тулалыыр эттиктэр, оонньуурдар, онтон ус сааһыттан сэттэтигэр диэри оонньуу о5ону сайыннарар сурун эйгэ буолаллар. (В.С. Мухина «Детская психология»). Ол иһин о5о оскуола5а киириэр диэри сайдыытыгар оонньуу улахан оруолу кердерер. Оонньуу кэмигэр о5о сана билиини ылар, ону чинэтэр эрэ буолбакка, тулалыыр эйгэни ейдеең, кэрэхсээн керер, билэ сатыыр дьобура сайдар.

О5ону сайыннарар оонньуулар ханнык ба5арар норуокка кестеллер. Ол курдук биһиги эмиэ ебугэлэрбит оонньууларын (3-4) устээх – туертээх о5олорго оонньотон билиһиннэрэбит. Кинилэр анардас эт-хаан ертунэн улэ5э кыратыттан бэлэмниир дьобурдарын эрэ буолбакка, о5о ейун – санаатын эмиэ сайыннарар суолталаахтар. О5о билиитигэр – керуутугэр олобуран, сэрэйэр – таайар дьобуру сайыннарарыгар, холобур маннык оонньуулары уерэтэбит: «Биһилэх кутута», «Тобук таайсыыта», «Кутуйах суурдуу» уо.д.а. Бу оонньуулар о5ону киһи санатын табатык истэргэ, араарарга, ейдеең керерге уерэтиллэр, ессе сэрэйэр-таайар дьобурун, о5олорго сыһыанын туругун оонньуу кэмигэр эмиэ билиэххэ сеп.

Онтон ебугэлэрбит хамсаныылаах оонньууларыттан маннык оонньуулары оонньотобут: «Кулук керулуу», «Утуктуһулээх оонньуу» уо.д.а. Бу оонньуулар о5о тургэнник ейуттэн була охсон араас хамсаныыны, тугу эмэ утуктэн кердерерун, бол5омголоох буоларын уерэтэр. Маннык оонньуулары холобур: «Кулук керунууну» занятия ортотугар эмиэ ыытыахха сеп. Хамсаныылаах

оонньуулартан ураты остуолга оонньонор ебугэлэрбит оонньууларыттан оонньоотобут. Холобур: «Куерчэх ытыйыыта», «Суегэй иирдии», «Таба о5устарыма», «Тырыынка», «Тыксаан» уо.д.а.

Бу оонньуулартан холобур: «Куерчэх ытыйыыта», «Суегэй иирдии» оонньуулары о5о уруһуйдуур, мэһийэр, сыһыарар кэмигэр илиитэ сылайдабына оонньоотуохха сеп. Бу оонньуулар о5о тарбахтара имигэс, былчыннара сайдыылаах буоларыгар кемелеһер. О5о тарбахтара имигэс, былчыннара сайдыылаах буоларыттан тылын, ейун сайдыыта улахан тутулуктаах.

Ол иһин тарбах – илии оонньууларын кыраларыттан оонньоото уерэтэбит. Бу оонньуулартан саамай о5о тургэнник ылынар оонньуутунан «Куерчэх ытыйыыта» киирэр. Бу оонньууну 4 – туу, устуу буолан остуолга олондон оонньотор учугэй. Бастаан о5о5о «Куерчэх ытыйар» маһы хайдах тутан ытыйарым кердеруллэр. Куерчэхтэрин угун икки ытыстарын тилэ5эр кыбытан баран, бары ытыйаллар уонна остуол урдугэр тэннэ ыһыктан кэбиһэллэр. Куерчэх ытыйар мас ата5ар тура туһээт эргичийбитинэн барар. Охтубакка уһуннук эргийбит о5о куерчэхтиир. Куерчэхтээх кыайар.

Манньык араас оонньуулары ейу сайыннарар, сиэргэ – майгыга иитэр сыалтан о5о оло5ор куннэтэ киллэрдэххэ учугэй тумугу ылабын. О5о5о норуот оонньуулар чугастар, киһини умсугуталлар.